

ERMENİ MESELESİNİN TARİHİ KÖKENLERİ

Güney NUR*

GİRİŞ

Asya ve Avrupa kıtaları arasında köprü konumunda olan Türkiye, Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan boğazları, Ortaasya, Kafkasya ve Ortadoğu'daki doğal enerji kaynaklarının kesiştiği noktadaki jeopolitik konumuyla bütün dünyanın dikkatini çekmektedir.

Geçmişte Osmanlı devleti, bugün de Türkiye, bu jeopolitik konumundan dolayı çeşitli entrikaların çevrildiği bir alan olmuştur. Osmanlı devletini parçalayarak tarih sahnesinden silmek isteyen sömürgeci devletler, bu entrikalarında yüzlerce yıldır Türklerle dostça yaşayan Ermenileri kullanmışlardır.

Tarihte olduğu gibi günümüzde de, Ermeni toplumu üzerinden siyasi ve ekonomik çıkar sağlamaya çalışan ülkeler bulunmaktadır. Bazı ülkelerde Türkleri ve Türkiye'yi sözde soykırımla suçlayan anıtlar dikilmekte, bazı ülkelerde de soykırım iddiasını tanımaya yönelik kararlar parlamento gündemlerine getirilmekte, hatta kimi ülke parlamentolarında kabul edilmektedir. Gerçekte tarihçilere bırakılması gereken bu konular, siyasetçilerin elinde çıkar aracı haline dönüştürülmektedir.

Demek ki, siyasiler tarih yazamazlar ve tarihi kendi çıkarları adına değiştiremezler. Siyasi merkezlerin sözde Ermeni soykırımı iddialarını destekleyen kararları geçersizdir.

Tarih boyunca Romalılar, Persler ve Bizanslılar tarafından Anadolu'nun bir yerinden diğerine sürülen, savaşlara itilen ve çoğu kez üçüncü sınıf vatandaş muamelesi gören Ermeniler, Türklerin Anadolu'ya girişlerinden sonra Türklüğün adil, insani, hoşgörülü, birleştirici anlayış ve inancından yararlanmışlardır. Bu ilişkilerin gelişme ve doruğa ulaşma çağı olan 19. Yüzyıl sonlarına kadar süren devir, "**Ermenilerin altın çağı**" olmuştur. Osmanlı devletinin çalışkan, liyakatli, dürüst ve becerili her vatandaşına sağladığı imkanlardan gayr-i müslimler içinde en çok faydalananlar Ermeniler olmuştur. Askerlikten, kısmen de vergiden muaf tutulurken, ticarete, zanaatta, çiftçilikte ve idari işlerde yükselme fırsatını elde etmişler ve devlete bağlı, milletle kaynaşmış ve anlaşmış olduklarından dolayı "**millet-i sadıka(Sadık Millet)**" ve "**Tebaa-i Şahane(Şahane Tebaa)**" olarak kabul edilmişlerdir.

Öyle ki; Yavuz Sultan Selim 22 Ekim 1516'da Kudüs'ü ele geçirmesinden sonra Yavuz, 9 Kasım 1917 tarihli bir fermanla Kudüs Ermenilere çok geniş ayrıcalıklar tanımış ve yine Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethettikten 8 yıl sonra Ermenileri örgütlendirdi ve 1461'de İstanbul'da bir Hıristiyan mezhebi olan Gregoryan Ermeni Patrikhanesini kurdu muştur.

* Beyhan Gençay İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Öyle anlaşılıyor ki; Türkler, kurdukları devletler içinde yaşayan azınlıkların dinlerine ve kültürlerine saygı duymuş ve hoşgörü göstermiştir.

Bu çerçevede her türlü dini ve kültürel serbestliğe sahip Ermenilerden önemli görevlere yükselenler Bayındırlık, Bahriye(Denizcilik), Hariciye(Dışişleri), Maliye, Hazine Bakanlıkları ve Müsteşarlıkları yapan olmuştur.

Ancak Osmanlı devletinin zayıflamaya başladığı dönemlerde, hemen her konuda Avrupa'nın müdahalesi baş gösterince, Türk-Ermeni ilişkilerinde de bir bozulma başlamıştır. Sömürgeci devletler özellikle misyoner din adamı(Hıristiyanlık adına açık ve gizli bir şekilde çalışan kişi) sıfatıyla, Osmanlı devleti içine soktuğu kışkırtıcıların faaliyetleriyle Ermeniler; dini, kültürel, ticari, sosyal ve siyasi açılardan Türk toplumundan uzaklaştırılmaya çalışılmıştır. Böylece, çoğu defa Türklerin zararlı çıktığı trajik olaylar başlamış, Doğu Anadolu'da başlatılan ve İstanbul'a kadar yayılan isyan hareketlerinde binlerce Türk ve Osmanlı Devleti'ne sadık Ermeni hayatlarını kaybetmiştir. Birinci Dünya Savaşı sırasında ise; Osmanlı askeri olarak düşmanlara karşı savaşan veya geri hizmetlerde çalışan Ermenilere karşılık, Ermenilerin önemli bir kısmı düşman kuvvetlerinin yanında Türklere karşı savaşmıştır. Cephe gerisinde de komitacı Ermeniler kadın, çocuk, yaşlı ayrımı yapmaksızın katliamlara girişmişler, yüz binlerce Müslüman'ın hayatına kastederek Doğu Anadolu'yu bir harabe haline çevirmişlerdir.

Demek ki, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup başka bir ülke arayışı içinde olmayan Ermeni asıllı vatandaşlarımızla hiçbir sorunumuz yoktur. Ermeni asıllı vatandaşlarımız bu ülkenin ve bu toprakların insanıdır.

Devletin bunları yatıştırmak ve durdurmak için almış olduğu tedbirler istismar edilmiş ve dış devletlerin kışkırtması ile harekete geçen Ermeniler bin yıl refah içinde yaşadıkları ülkeyi parçalamaya çalışmışlardır.

Görülüyor ki; Birinci Dünya Savaşı döneminde Anadolu'da yaşayan gayri müslimler o günkü Türk devletine karşı tahrik edilmiş ve isyana teşvik edilmişlerdir. Bunların içinde Ermeni asıllı vatandaşlarımızda vardır. Rus orduları öncü birlik olarak Eremnistan Ermenilerini ve özellikle Hınçak ve Taşnak elamanlarını Anadolu'ya sokmuştur. Onlar aracılığı ile katliamlar yapılmıştır. Delilleri Subatan, Zeve, Yeşilyayla, Hakmehmet gibi köylerimizdeki Türk toplu mezarlarında görülebilir. Anadolu'da bir katliam yapılmışsa onu Ermeni komitaları yapmıştır.

Osmanlı Devleti son çare olarak bölgedeki Ermenilerden sadece isyan hareketlerine karışanları savaş bölgesinden alıp ülkenin emniyetli bölgelerine sevk ve iskana o günkü tabiriyle tehcire tabi tutmuştur. Bu olay esnasında Ermenilerin can güvenliği sağlanmıştır.

Görülüyor ki, Ermeniler Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti içindeki savaş cephesinden uzak yine Osmanlı Devleti içerisinde bulunan daha güvenli bölgelere yerleştirilmiştir. Bu bir soykırım değildir.

Ermenistan bir takım siyasi ve ekonomik çıkarlar için Ermenileri kullanan bazı devletler, yer değiştirme uygulamasını ve 24 Nisan'da isyancıların tutuklanmasını bir soykırım gibi göstermek ve dünya kamuoyunu bu konuda ikna etmek için yoğun bir propaganda faaliyetine girişmişlerdir.

Görülüyor ki; Ermeni iddiaları siyasi ve yanlıştır. Yanlış yorumlanan tarih tüm dünyada dağınık olarak yaşayan iki toplum arasında husumet kaynağı olmamalıdır. Ayrıca yukarıda geçen 24 Nisan 1915 tarihi Ermeni komitacıların tutuklandığı tarihtir. Yer değiştirme ve iskan kanunu 25 Mayıs 1915 tarihli. Ermeni propagandası yapanlar tüm dünyayı yanıltmakta ve yeni nesillere kin aşılamaktadır. Globalleşen dünyada kine yer yoktur.

Diğer yandan sözde soykırım iddialarını gündemde tutmak için olağanüstü çaba sarfeden Ermeni komitaları terör eylemlerine yönelmişlerdir. Bu eylemler 1970'li yıllardan itibaren yurtdışındaki Türk temsilcilerine yönelik terör eylemlerine dönüşmüştür.

Gurgen (Karekin) Yanıkan adlı yaşlı bir Ermeni'nin 27 Ocak 1973'te ABD'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ile konsolos Bahadır Demir'i katletmesiyle başlayan bireysel ermeni terörüne dönüşmüştür. Ermeni komitaları 21 ülkenin 38 kentinde 39'u silahlı, 70'i bombalı biri de işgal şeklinde olmak üzere 110 terör olayı gerçekleştirmişlerdir. Bu saldırılarda 42 diplomatımız ile 4 yabancı hayatını kaybetmiştir.

Ermeni komitaları çeşitli ülke parlamentolarında sözde Ermeni soykırımını kabul eden yasaların ve önerilerin çıkmasını sağlamaya çalışarak asılsız iddialarını dünya kamuoyuna kabul ettirmeye çalışmaktadırlar.

Amaçları; sözde iddialarını tüm dünyaya **TANITMAK**, Türkiye'yi bu iddiaları **TANIMAK** zorunda bırakmak, sözde soykırımdan dolayı Türkiye'den **TAZMİNAT** ve **TOPRAK** almak suretiyle Büyük Ermenistan rüyasını gerçekleştirmektir.

Görülüyor ki; Ermenistan ve Ermenistan dışında yaşayan Ermenilerin en büyük hedefleri Türkiye'den tazminat ve toprak talebinde bulunmaktır. Ermeniler büyük Ermenistan'ı kurmaya yönelik milli hedeflerini gerçekleştirmek için asılsız iddiaları kullanmaktadır.

Bugün Türkiye Cumhuriyeti bu iddiaları çürütme azim ve kararlılığındadır. Bunun için ilk adımı kendisi atmıştır. Türkiye, Yurtta Barış, Dünyada Barış ilkesini kendisine hedef edinmiştir. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup başka bir ülke arayışı içinde olmayan Ermeni asıllı vatandaşlarımızla hiçbir sorunu yoktur. Ermeni asıllı vatandaşlarımız bu ülkenin ve bu toprakların insanıdır. Ermeni politikacılar eğer halkının barış ve huzur ortamı içinde yaşamasını istiyorsa tarihi gerçekleri kabul etmek, uluslar arası anlaşmalara

saygı göstermek ve bu doğrultuda Türkiye ile barış ve dostluk ortamını güçlendirmek durumundadır.

Türkiye’de huzur içinde yaşayan Ermeni asıllı Türk vatandaşlarda Ermenistan ve Ermenistan dışında yaşayan Ermenilerin Türkiye aleyhindeki faaliyetlerinden rahatsızlık duymaktadır. Türkiye’nin komşusu Ermenistan bağımsızlık bildirgesi ve diğer resmi belgelerde yer alan ve Türkiye’yi hedef alan, Türkiye’den toprak talep eden ifadeler için özür dilemeli, aynı anlamdaki ifadelerin yer aldığı Ermeni anayasasının giriş bölümün iptal etmeli ve Türk halkı ile devletinden özür dilemelidir. Ermenistan Devleti ve Ermenistan dışında yaşayan Ermeniler soykırım iddialarından vazgeçemedikleri sürece Türkiye Cumhuriyeti ile normal ilişki kurmaları imkansız olacaktır.

‘DÖRT T’ PLANI

İşin ucunu insanların canına kastetmeye kadar götüren Ermeni terörünün amacı, sözde Ermeni soykırımı iddialarını ve Ermenilerin taleplerini dünya kamuoyuna duyurmaktır. Nihai hedef ise, "**Büyük Ermenistan**" rüyasıdır. Büyük Ermenistan'a giden yolda atılması gereken en önemli adım, sözde iddialar konusunda kamuoyu oluşturmak ve Türkiye'ye yönelik emelleri gerçekleştirmektir.

Bunun için uygulamaya konan ve "**Dört T**" şeklinde adlandırılabilen olan plan şu dört kavrama dayanmaktadır: **Tanıtım, Tanınma, Tazminat ve Toprak**... Yani, sözde Ermeni sorunu tüm dünyada terör yoluyla "**tanıtılacak**", sözde iddialar dünya kamuoyunca kabul edilip Türkiye'ye "**tanınacak**", sözde soykırımdan dolayı Türkiye'den "**tazminat**" alınacak ve "**Büyük Ermenistan**" rüyasını gerçekleştirmek için gerekli olan "**toprak**" Türkiye'den koparılacaktır!...

"Dört T" plânına dayanak oluşturan Ermeni iddiaları ise şunlardır:

1. **Türkler, Ermenistan'ı işgal ederek Ermenilerin topraklarını ellerinden almışlardır.**
2. **Türkler, 1877-78 savaşından itibaren Ermenileri sistemli olarak katliama tabi tutmuşlardır.**
3. **Türkler, 1915 yılından itibaren Ermenileri plânlı şekilde soykırıma tabi tutmuşlardır.**
4. **Talat Paşa'nın, Ermenilerin soykırıma tabi tutulması konusunda gizli emirleri vardır.**
5. **Soykırımda hayatlarını kaybeden Ermenilerin sayısı 1,5 milyondur.**

Bugün, maksatlı olarak gündemde tutulmaya çalışılan sözde Ermeni sorununun ne derece mesnetsiz olduğunu ve ne tür çıkar kaygıları ile ortaya atıldığını daha iyi anlayabilmek için iddiaların ve Türk-Ermeni ilişkilerinin tarihsel gelişimini incelemek gerekmektedir.

Görülüyor ki; Ermeni iddiaları Türkiye üzerinde emelleri olan grupların ve ülkelerin propagandalarının bir ürünüdür.

ERMENİ TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ

Ermeniler, tarih boyunca başka devletlerin yönetimi altında kalmışlar ve bağlı oldukları devletlerin hizmetinde bulunmuşlardır.

Ansiklopedik kaynaklarda, Erivan, Gökçeğöl, Nahçıvan, Rumiye gölü kuzeyi ve Mako bölgesine, yukarı memleket anlamına gelen Armenia, bu yörelerde yaşayan halka ise Ermeni denildiği yer almaktadır.

Ermeni tarihçilerin bir kısmı, M.Ö. 6. yüzyılda kuzey Suriye ve Kilikya bölgesinde yaşayan Hititlerden olduklarını; bir diğer kısmı ise Nuh'un oğullarından Hayk'a dayandıklarını söylemektedirler. Bunun yanında, Ermenistan denilen coğrafyada yerleşen ve bugün Ermeni diye adlandırılan toplumun, bölgenin kesin olarak neresinde yaşadıkları, sayıları ve aynı yörede ikamet eden diğer halklara kıyasla nüfus oranları bilinmemektedir. Ermeni tarihçileri bile kökenleri konusunda fikir birliği içinde değildir.

Tarihsel olarak bakıldığında, Ermenilerin sırasıyla, Pers, Makedon, Selefkit, Roma, Part, Sasani, Bizans, Arap ve Türklerin hakimiyeti altında yaşadıkları görülür. Ermeni derebeyliklerinin bir çoğu, bölgeye hakim olan ve Ermenileri kendi saflarına çekerek kullanmak isteyen devletler tarafından kurdurulmuştur.

Ermenileri Bizans'ın zulüm idaresinden kurtaran ve onlara insanca yaşama hakkını bahşeden, Selçuklu Türkleri olmuştur. Fatih döneminde ise, Ermenilere din ve vicdan hürriyeti en üst düzeyde verilmiş, Ermeni cemaati için dini ve sosyal faaliyetlerini yönetmek üzere Ermeni Patrikliği kurulmuştur. Osmanlı idaresinde Ermeniler dini görevlerini tam bir hürriyet içinde yerine getirirlerken, kendi din adamlarını da yine kendilerinin tayin etmelerine izin verilmiştir.

Aynı şekilde Anadolu'nun Türk idaresine girmesinden sonra burada yaşayan Ermeniler, kendi dillerini de tam bir serbestlikle konuşmaya devam ettiler. Osmanlı yönetimi, diğer cemaatlere uyguladığı politikayı onlara da uygulayarak Ermenice'yi ve Ermeni adlarının kullanılmasını serbest bıraktı. Türk matbaasının kurulmasından 160 yıl kadar önce Venedik'te matbaacılık eğitimi görmüş olan Sivaslı Apkar adındaki bir papaza 1567'de İstanbul'da bir Ermeni matbaası açması için izin verildi. İstanbul'dan başka İzmir (1759), Van (1859), Muş (1869), Sivas (1871) gibi taşra şehirlerinde de yeni Ermeni matbaaları faaliyete geçmiştir. 1908'de bütün ülkede Ermeni matbaası sayısı 38'e ulaşmıştır. Nitekim 1910 yılında İstanbul'da Ermenice 5 gazete ve 7 dergi çıkarılmaktaydı.

Osmanlı idaresinde Ermeniler, Türk insanının hoşgörüsünden de yararlanarak, adeta altın çağlarını yaşamışlardır. Askerlikten ve kısmen de vergiden muaf tutulan Ermeniler, ticaret, zanaat ve tarım ile idari mekanizmalarda önemli görevlere yükselme fırsatını elde etmişlerdir. Devletin çeşitli kademelerinde görev yapan Ermeniler, Osmanlı devletince kendilerine tanınan bu hoşgörüyü karşılık verdikleri hizmetten dolayı "millet-i sadıka" olarak adlandırılmışlardır. 19. yüzyılın son çeyreğine kadar Osmanlıların bir Ermeni sorunu olmadığı gibi, Ermeni halkının da Türk yöneticileriyle halledemedikleri bir mesele mevcut değildir.

ERMENİ SORUNUNUN ORTAYA ÇIKIŞI

Osmanlı devleti zayıflamaya başlayıp, misyoner okulları kurulup, hemen her konuda Avrupa'nın müdahalesine maruz kalınca, Türk-Ermeni ilişkilerinde de bir bozulma devri başlamıştır. Bazı devletler, Osmanlı devletini bölerek bölgesel çıkarlarına ulaşabilmek için, Ermenileri Türk toplumundan koparmayı hedeflemişlerdir.

Özellikle Avrupa'nın bazı büyük devletleri "ıslahat" adı altında bir yandan Osmanlı devletinin iç işlerine karışırken, bir yandan da Ermenileri Osmanlı yönetimine karşı teşkilatlandırmışlardır.

Böylece ülke içinde ve dışında teşkilatlanmış ve silahlanan Ermeni komiteleri ile Ermeni kiliselerinin kışkırtıcı faaliyetleri sonucunda, Ermeni toplumu yavaş yavaş Türklerden uzaklaşmaya başlamıştır.

Türklerin iyi tutumuna karşın, yabancı devletlerle işbirliğine girmek suretiyle Türklerle mücadeleye başlayan Ermeniler, Batının desteğini alabilmek için kendilerini "ezilen bir toplum" olarak göstermeye ve "Anadolu üzerindeki egemenlik haklarını Türklerin gasp ettiği" iddiasını dile getirmeye başlamışlardır.

Islahat Fermanı ile müslümanlar ve gayr-i müslimler hukuk önünde eşit statüye getirilince ayrıcalıklarını kaybeden Ermeniler, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda Rusya'dan, "**işgal ettiği Doğu Anadolu topraklarından çekilmemesini, bölgeye özerklik verilmesini veya Ermeniler lehine ıslahat yapılmasını**" istemişlerdir. Ermenilerin bu talebi, Rusya tarafından kısmen kabullenilmiş, Osmanlı-Rus Savaşı'nın ardından imzalanan Yeşilköy, eski adıyla Ayastefanos Anlaşması ve daha sonraki Berlin Anlaşması'yla Ermeni sorunu uluslar arası bir boyuta taşınmıştır. Böylece, Türkiye'yi bölmek isteyen yabancı güçler, Türk-Ermeni ilişkilerine müdahale etmeye başlamışlardır.

İngiltere ve Rusya tarafından tarih sahnesine sunulan Ermeni Sorunu, aslında emperyalizmin Osmanlı devletini yıkma ve paylaşma politikasının bir uzantısıdır. Sözde Ermeni soykırımını iddiaları ve yalanları da işte bu politikanın propaganda ürünüdür!..

ERMENİ İSYAN VE KATLIAMLARI

Berlin Antlaşması'nın imzalanmasını izleyen dönemde Ermeni sorunu iki yönde gelişmiştir. Bunlardan ilki, Batılı devletlerin Osmanlı devleti üzerindeki baskı ve müdahaleleri; ikincisi ise, Anadolu, Suriye ve Rumeli'de yaşayan Ermenilerin Anadolu'nun çeşitli yerlerinde, özellikle Doğu Anadolu ve Kilikya'da yeraltında örgütlenmeleri ve silahlanmalarıdır.

İlk kışkırtmalar Rusya'dan gelmeye başlamış, Rusların bu tutumu İngiliz ve Fransızları Ermenilerle daha çok ilgilenmeye sevk etmiştir. Doğu Anadolu'daki İngiliz Konsolosluklarının sayısı hızla artmış, ayrıca bölgeye çok sayıda Protestan misyonerler gönderilmiştir.

Bu kışkırtmalar sonucunda Doğu Anadolu'da 1880'den itibaren çeşitli Ermeni komiteleri kurulmaya başlamıştır. Ancak, yerel düzeyde kalan bu komiteler, Osmanlı yönetiminden şikâyeti olmayan, barış ve refah içinde yaşayan Ermeni halkının ilgisini çekmediğinden başarılı olamamıştır.

Osmanlı Ermenilerini, içeride kurulan komiteler yoluyla devlete karşı harekete geçirmek mümkün olmayınca, bu kez Rus Ermenilerine Osmanlı toprakları dışında komiteler kurdurulması yoluna gidilmiştir. Böylece 1887'de Cenevre'de Hınçak; 1890'da ise Tiflis'te aşırı, terör, isyan, mücadele ve bağımsızlık yanlısı Taşnak Komiteleri ortaya çıkmıştır. Bu komitelere, "**Anadolu topraklarının ve Osmanlı Ermenilerinin kurtarılması**" hedef olarak gösterilmiştir.

İstanbul'da örgütlenen ve Avrupa devletlerinin dikkatlerini Ermeni meselesine çekerek Osmanlı Ermenilerini kışkırtmayı hedefleyen Hınçakların başlattığı ayaklanma girişimlerini, aralarında siyasi mücadele başlayan Taşnakları izlemiştir. Bu ayaklanma girişimlerinin ortak özellikleri; Osmanlı ülkesine dışarıdan gelen komitelerce planlanmış ve yönlendirilmiş olmaları ile örgütlenme faaliyetlerinde Anadolu'ya yayılan misyonerlerin büyük katkısının bulunmasıdır.

İlk isyan 1890'daki Erzurum'da gerçekleşti. Bunu, yine aynı yıl meydana gelen Kumkapı gösterisi, 1892-93'te Kayseri, Yozgat, Çorum ve Merzifon olayları, 1894'te Sasun isyanı, Babıali gösterisi ve Zeytin isyanı, 1896'da Van isyanı ve Osmanlı Bankası'nın işgali,

1903'te ikinci Sasun isyanı, 1905'te Sultan Abdülhamid'e suikast girişimi ve nihayet 1909'da gerçekleşen Adana isyanı izlemiştir.

1906-1922 yılları arasında Anadolu'da ve Kafkaslar'da, 517.955 bin Türk, Ermeniler tarafından katledilmiştir. Sayısı tespit edilemeyenlerle birlikte bu rakam 2 milyonu bulmaktadır.

Ermeniler, Türk halkına en büyük zararı, Birinci Dünya Savaşı sırasında giriştikleri katliamlarla vermişlerdir. Bu dönemde Ermeniler; Ruslar hesabına casusluk yapmış, seferberlik gereği yapılan askere alma çağrısına uymaksızın askerden kaçmış, askere gelip silah altına alınanlar ise silahları ile birlikte Rus ordusu saflarına geçerek, "**vatana ihanet**" suçunu topluca işlemişlerdir.

Daha seferberliğin başlangıcında, Türk birliklerine karşı saldırıya geçen Ermeni çeteleri, büyük katliamlara girişmiş, Türk köylerine baskınlar düzenlemek suretiyle sivil halka büyük zararlar vermişlerdir. Örneğin Van'ın Zeve Köyü'nün bütün halkı, kadın, çocuk ve yaşlı demeden, Ermeniler tarafından öldürülmüştür.

İsyanların Osmanlı kuvvetlerince bastırılması, dünya kamuoyuna propaganda maksatlı olarak "**Müslümanlar Hıristiyanları katlediyor**" mesajıyla yansıtılmış ve Ermeni sorunu giderek daha geniş çapta bir uluslar arası sorun niteliğine büründürülmüştür. Nitekim, döneme ait İngiliz ve Rus diplomatik temsilciliklerinin raporları, "**Ermeni ihtilalcilerin hedefinin karışıklıklar çıkararak Osmanlıların karşılık vermesini ve böylece yabancı ülkelerin duruma müdahalesini sağlamak**" olduğunu kaydetmektedir.

Öte yandan büyük devletlerin diplomatik ve konsolosluk temsilcilikleri Anadolu'nun her köşesine dağılmış Hıristiyan misyonerler ile birlikte, Ermeni propagandasının Batı kamuoyuna iletilmesinde ve benimsetilmesinde büyük rol oynamışlardır.

YER DEĞİŞTİRME KANUNU VE UYGULAMASI

Yer Değiştirmenin Nedenleri

Ermeni isyanları ve katliamları karşısında Osmanlı Hükümeti, öncelikle bölgesel tedbirlere başvurmuş ve olayları yerinde bastırmayı ve savunma durumunda kalmayı tercih etmiştir. Ermenilerin silahlarıyla firarlarına, dini liderlerinin isyanlardaki büyük rollerine rağmen, Hükümet bu isyanları şahsi bazı teşebbüsler şeklinde kabul etmeyi uygun bulmuştur. Aynı zamanda başta Ermeni Patriği ve Ermeni milletvekilleri olmak üzere, komitelere ve Ermeni cemaatinin önde gelenlerine yeni karışıklıklar çıkması durumunda "**ülke savunmasını sağlamak amacıyla sert önlemler almak zorunda kalınacağı**" anlatılmıştır.

Osmanlı hükümetinin bu gayretleri belgeleriyle sabittir. Fakat daha savaş başlamadan önce her türlü isyan hazırlığına girişmiş olan Ermeniler, savaş başlar başlamaz toplu bir isyana yönelmemişlerdir. Ermenilerin eylemleri, Osmanlı orduları cephede savaşırken, "**Ermeni bağımsızlığı için, müttefik davasına hizmet gayesiyle**" hazırlanan plâna uygun yürütülmüştür. Ancak, Ermeni çetelerinin cephe gerisindeki faaliyetlerinin, devletler hukukuna göre hıyanet sayıldığı gerçeği göz ardı edilmiştir.

Ermeni isyanları özellikle Doğu Anadolu'dan başlayarak diğer bölgelere yayılmıştır. Erzurum ve çevresinde Rus işgalinin genişlemesiyle Ermeniler, "müslüman halkın kanını akıtmaya ant içmişler ve bir Alman generalinin ifadesiyle, "**Bu bölgedeki Müslüman halkı silip süpürmeye başlamışlar**"dır.

Ermeni çetelerinin bu tür zulüm ve eylemleri sürerken, güvenlik kuvvetleri tarafından Ermenilerin yaşadıkları bölgelerde yapılan aramalarda pek çok silâh ve cephe ele geçirilmiştir. Artık devletin varlığını ağır bir şekilde tehdit bu durum, biraz daha hoşgörüyü gösterildiğinde, telafisi mümkün olmayan sonuçlara sürükleneceğini göstermekteydi.

Osmanlı devletinin savaşa girmesinden ve özellikle Kafkas Cephesindeki bozgunun sonra, Ermenilerin Müslüman halka karşı baskıları, askerden firarları, asker ve jandarmaya saldırıları, silahlı ve mühimmatla yakalanmaları, Fransızca, Rusça ve Ermenice şifreli

yazışmaların ele geçirilmesi gibi gelişmeler, ülke çapında bir karışıklık çıkaracaklarını gösteren en önemli kanıtlar olmuştur.

Osmanlı hükümeti, isyan ve katliamlara karşı güvenlik tedbirleri almakla beraber, “Yer Değiştirme Kanunu”ndan önce de, bu tedbirlerin yeterli olmadığı durumlarda Ermenileri başka yerlere yerleştirme yoluna gitmiştir. Ancak bu uygulamanın genelleştirilmesi fikrini doğuran olay, Van Ermenilerinin isyanı olmuştur. Çevredeki Ermenilerin, Osmanlı devletinin savaşa girdiği tarihlerde Van'da toplandıkları ve silahlanarak Rusların iyice yaklaşmasını bekledikleri resmi belgelere yansımıştır.

Ermenilerin başlattıkları isyanlar, -katliamlar ve tahriplerin dışında- Rusların bir ay içinde Van, Malazgirt ve Bitlis'i işgali ile sonuçlanmıştır. Van örneği, Türk ordusunun daima arkadan vurulacağını ve ihanete uğrayacağını göstermiştir. Bu durumda hükümet, ülkenin çeşitli bölgelerinde yaşayan bazı Ermenilerin, “yer değiştirmelerine” karar vermek zorunda kalmıştır.

İtilaf Devletleri ve Rusya ile birlik olan Ermenilerin başlattıkları isyan ve katliamlar savaşın kaderini etkileyecek noktaya ulaşınca, Başkomutan Vekili Enver Paşa duruma bir çare bulmak amacıyla, 2 Mayıs 1915'te İçişleri Bakanı Talat Paşa'ya bir yazı göndererek, "**Van bölgesindeki isyanlarını sürdürmek için daima toplu ve hazır bir halde bulunan Ermenilerin, isyan çıkaramayacak şekilde dağıtılmaları gerektiğini**" bildirmiştir.

Bunun üzerine Talat Paşa, 23 Mayıs 1915'te, 4. Ordu Komutanlığına bir şifre göndererek, "**Erzurum, Van ve Bitlis vilâyetlerinden çıkarılan Ermenilerin, Musul vilâyetinin Güney kısmı, Zor sancağı ve Merkez hariç olmak üzere Urfa sancağına; Adana, Halep, Maraş civarından çıkarılan Ermenilerinse Suriye vilâyetinin Doğu kısmı ile Halep vilâyetinin Doğu ve Güneydoğusu'na sevk ve iskân edilmelerini**" istemiştir. Sevk işlemlerini takip etmek üzere Adana, Halep ve Maraş bölgesine mülkiye müfettişleri tayin edilmiştir.

Yer değiştirmeyi zorunlu kılan; Birinci Dünya Savaşı'nda ele geçirdikleri yerlerin kendilerine verileceği ve bağımsız bir Ermenistan kurulacağı gibi hayallere kanan Ermenilerin, vatandaşı buldukları Osmanlı devletini arkadan vurmaları ve isyanlarıdır. Kafkas ve İran cephelerinin güvenlik hattını oluşturan bölgelerdeki Ermenilerin yerlerinin değiştirilmesi, onları imha etmek değil, devlet güvenliğini sağlamak, onları korumak amacını gütmüştür ve dünyanın en başarılı yer değiştirme uygulamasıdır.

Yer değiştirme uygulaması nedense bu gözle görülmek istenmemekte, Ermenistan ve Ermenistan dışında yaşayan Ermeniler Osmanlı aleyhine olumsuz, yalan ve iftiralarla dolu propagandalar yapmaktadır. Halbuki, tarihi gerçek şudur: yer değiştirme kararı ile Osmanlı Devleti, Ermenileri yok olmaktan kurtarmış ve eşine az rastlanır bir şekilde korumuştur. Bugün Ermeni milleti varlığını devam ettiriyorsa, bu Osmanlıların iyi niyeti ve başarısı sayesinde.

Yer Değiştirme (Tehcir) Kanunu

Osmanlı hükümeti, yer değiştirme uygulamasını o günün şartlarında bir kanuna dayandırmıştır. Keyfi bir uygulama değildir. Dört maddelik kanun, "**savaş halinde devlet yönetimine karşı gelenler için askeri birliklerce alınacak tedbirleri**" içermektedir. Kanunun çıkış süreci şöyledir:

İçişleri Bakanlığı isyancı Ermenilere karşı tutuklama gibi bazı önlemleri alırken, 24 Mayıs 1915'te ortak bir bildiri yayınlayan Rusya, Fransa ve İngiltere hükümetleri, bir aydan beri, "**Ermenistan**" diye adlandırdıkları Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'da Ermenilerin öldürüldüklerini ileri sürmüşler ve olaylardan Osmanlı hükümetini sorumlu tutacaklarını açıklamışlardır.

Konunun bu şekilde uluslar arası bir boyut kazanması üzerine Talat Paşa, yer değiştirme uygulaması hakkında hazırladığı bir yazıyı 26 Mayıs 1915 günü Başvekalet'e

(Başbakanlığa) göndermiştir. Yazıda, Ermenilerin isyan ve katliamlarına dikkat çekildikten sonra, savaş bölgelerindeki Ermenilerin başka bölgelere nakline karar verildiği anlatılmıştır. Bu durum, Başbakanlık'ça derhal Meclis gündemine getirilmiştir.

Başbakanlık, devletin güvenliği için başlatılan yer değiştirme uygulamasının yerinde olduğunu belirtilerek, bunun bir usul ve kurala bağlanmasının zorunluluğunu dile getirmiştir. Meclis, aynı tarihte uygulamayı kabul eden bir karar almıştır. Böylece 27 Mayıs 1915'te Meclis'ten çıkan **"Yer Değiştirme Kanunu"**, 1 Haziran 1915 günü dönemin Resmi Gazetesi Takvim-i Vekâyi'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanunun;

1. maddesinde **"Devlet güçlerine ve kurulu düzene karşı muhalefet, silahla tecavüz ve mukavemet görülürse şiddetle karşı konulması ve imha edilmesi"**,

2. maddesinde **"Silahlı güçlere yönelik casusluk ve ihanetleri tespit edilen köy ve kasabaların başka bölgelere yerleştirilmesi"**,

3. maddesinde kanunun yürürlüğe giriş tarihi ve

4. maddesinde de kanunun uygulamasından sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Görüldüğü üzere kanun; tamamen devleti ve kamu düzenini korumaya yönelik, şiddete karşı bir yetki kanunudur. En önemli özelliği ise; **"kanun metninde herhangi bir etnik grup, zümrenin zikredilmemiş veya ima edilmemiş"** olmasıdır. Kanun kapsamına giren Müslüman, Rum ve Ermeni asıllı Osmanlı vatandaşları yerlerinden başka yerlere sevk edilerek göçe tabi tutulmuştur.

Başbakanlık tarafından 30 Mayıs 1915'te İçişleri, Harbiye ve Maliye Nezâretlerine (Bakanlıklarına) gönderilen bir yazıda, göçün nasıl uygulanacağı ayrıntılı şekilde anlatılmış ve şöyle denilmiştir:

"Göç ettirilenler, kendilerine tahsis edilen bölgelere can ve mal emniyetleri sağlanarak rahat bir şekilde nakledileceklerdir;

Yeni evlerine yerleşene kadar iaşeleri Göçmen Ödeneği'nden karşılanacaktır;

Eski malî durumlarına uygun olarak kendilerine emlak ve arazi verilecektir;

Muhtaç olanlar için hükümet tarafından konut inşa edilecek; çiftçi ve ziraat erbabına tohumluk, alet ve edevat temin edilecektir;

Geride bıraktıkları taşınır malları, kendilerine ulaştırılacak; taşınmaz malları tespit edilecek ve kıymetleri belirlendikten sonra, paraları kendilerine ödenecektir;

Göçmenlerin ihtisasları dışında kalan zeytinlik, dutluk, bağ ve portakallıklarla, dükkân, han, fabrika ve depo gibi gelir getiren yerleri açık arttırma ile satılacak veya kiraya verilecek ve bedelleri sahiplerine ödenmek üzere mal sandıklarınca emanete kaydedilecektir;

Bütün bu konular özel komisyonlarca yürütülecek ve bu hususta ayrıntılı bir tâlimatnâme hazırlanacaktır."

Talat Paşa'nın Ermenilerin soykırımını isteyen telgrafı var mıdır?

Ermeniler hakkında alınan tedbirlerin onları imha maksadını taşımadığı, Talat Paşa tarafından her fırsatta dile getirilmiştir. Nitekim 29 Ağustos 1915 tarihinde ilgili vilâyetlerin vali ve mutasarrıflarına gönderilen bir şifre telgrafta kullanılan üslup, bunun en açık delilidir. Şifrede şöyle denilmektedir:

"Ermenilerin buldukları yerlerden çıkarılarak tayin edilen bölgelere sevklerinden hükümetçe takip edilen gaye, bu unsurun hükümet aleyhine faaliyetlerde bulunmalarını ve bir Ermenistan Hükümeti teşkili hakkındaki millî emellerini takip edemeyecek bir hale getirilmelerini temin etmektir. Bu kimselerin imhası söz konusu olmadığı gibi, sevkiyat esnasında kabilelerin emniyeti sağlanmalı ve muhacirîn tahsisatından sarfiyat yapılarak

iaşelerine ait her türlü tedbir alınmalıdır. Ermeni kabilelerine saldırıda bulunanlara veya bu gibi saldırılara önyak olan jandarma ve memurlar hakkında şiddetli kanunî tedbir alınmalı ve bu gibiler derhal azledilerek Divan-ı Harplere teslim edilmelidir(2)."

Talat Paşa'nın verdiği emir böyle olmasına rağmen, sözde Ermeni soykırımı iddiacıları, gerçeği çarpıtmışlar; Talat Paşa'nın Ermenilerin katledilmesine yönelik emir verdiğini ileri sürmüşlerdir. Dayanakları ise Aram Andonian adlı bir Ermeni'nin, 1920 yılında Londra'da yayınladığı "**Naim Bey'in Anıları/Ermenilerin Tehcir ve Katliamına İlişkin Resmi Türk Belgeleri**" isimli kitabıdır. Kitapta yer alan ve Talat Paşa'ya atfedilen telgraflar; bir soykırım suçlusu yaratmak amacıyla üretilmiş sahte belgelerdir. Bu belgelerin sahteliği, Şinasi Orel ve Süreyya Yuca tarafından yapılan inceleme sonucunda kanıtlanmıştır.

Yer Değiştirme Sırasındaki Uygulamalar

Kanuna göre hazırlanan uygulama emri ile yer değiştirmenin nasıl yapılacağı tüm ayrıntıları ile belli kurallara bağlanmıştır. Bu emirde; menkul ve gayri menkullerin nasıl teslim alınacağı, araziler ve üzerindeki mahsulün durumu, bunların kayda alınması, göç edenlere sıcak ve etli yemek verilmesi gibi konulara dahi yer verilmiştir. Uygulama emrinde, menkul ve gayrimenkulün yok edilmesi ya da insanların öldürülmesi yönünde herhangi bir işaret olmadığı gibi; tam tersine uygulamada hata yapanların idam cezasına kadar uzanan ağır cezalarla cezalandırılacağı belirtilmektedir.

Yukarıda verilen uygulama emrinden anlaşıldığı gibi, yerleri değiştirilenler taşınabilir mal ve eşyalarını beraberlerinde götürecekler veya bunlar sonra kendilerine ulaştırılacak, taşınmaz malları ise açık attırma ile satılacak ve bedelleri kendilerine ödenecektir.

Bu esaslar içinde göç ettirilen Ermeni kabileleri, yerleştirilecekleri yerlere gönderilmek üzere, yol kavşakları üzerinde bulunan Konya, Diyarbakır, Cizre, Birecik ve Halep gibi belirli merkezlerde toplanmışlardır.

Kabilelerin sevk edildikleri güzergâhlar, göçmenlerin zorluklarla karşılaşmamaları ve güvenlikleri için mümkün olduğu kadar kendilerine yakın yollardan seçilmiştir. Güzergâhların seçiminde tren yolları ve "şahtur" denilen nehir kayıklarının bulunduğu yerler tercih edilmiştir.

Bir yandan Birinci Dünya Savaşı'nın sürmesine rağmen, yer değiştirmenin düzenli bir şekilde yürümesi ve kabilelerin herhangi bir zarara uğramaması için azami dikkat gösterilmiştir. Nitekim, Amerika'nın Mersin Konsolosu Edward Natan, 30 Ağustos 1915'te Büyükelçi Morgenthau'ya gönderdiği raporda, "**Tarsus'tan Adana'ya kadar bütün hat güzergâhının Ermenilerle dolu olduğunu; kalabalık yüzünden birtakım sıkıntıların olmasına rağmen Hükümetin bu işi son derece intizamlı bir şekilde idare ettiğini; şiddete ve düzensizliğe yer vermediğini; göçmenlere yeteri kadar bilet sağladığını; muhtaç olanlara yardımda bulunduğunu**" belirtmiştir.

Eğer Osmanlı hükümeti bir grup insanı yok etme maksadıyla bu uygulamaya girişmiş olsa idi, göç edenlere yolda sağlanacak imkanları, kabilelerin eşkıya baskınlarına karşı korunmasını, hastalara yardım yapılmasını, çocukların korunmasını, geride bıraktıkları menkul ve gayrimenkullerin kayıt altında tutulmasını, etli yemek verilmesine ilişkin kararları uygulamaya geçirmezdi. İşte bu nedenlerle, yer değiştirme, Ermenileri yok etmek değil, devlet güvenliğini sağlamak, onları korumak amacını gütmüştür.

Yer Değiştirme Sırasında Yapılan Harcamalar

Yer Değiştirme Kanunu ile yerleri değiştirilen Müslüman, Rum ve Ermeniler ile Anadolu'ya yönelen göç hareketlerine ilişkin ihtiyaçları karşılamak amacıyla, Göçmen Genel Müdürlüğü kurulmuş, bu kurum tarafından göçmenlerin, yerleştirme, geçim ve diğer sorunları çözülmeye çalışılmıştır.

Uygulamaya ait belgelerde hangi il ve ilçelerde hastane kurulduğu, Ermeni çocuklarından yetim kalanlar için hangi binanın ayrıldığına kadar detaylı bilgiler verilmektedir. Yer değiştirmeye tabi göçmenlerin, sevk, yerleştirme ve geçimlerinin sağlanması için 1915 yılında 25 milyon, 1916 yılı sonuna kadar ise 230 milyon kuruş harcadığı belgelerden anlaşılmaktadır.

Göç esnasında oluşturulan kabilelere, vasıta veya binek hayvanı sağlanmış, kadın, yaşlı ve çocuklarla, hastalara özel ilgi gösterilmiştir. Dönemin İçişleri Bakanlığınca yayımlanan yönetmeliğin 2. maddesinde, “**nakledilen Ermenilerin taşınabilecek bütün mallarını ve hayvanlarını birlikte götürebilecekleri**”, 3. maddesinde ise, “**yerleştirilecekleri yerlere sevk edilen Ermenilerin yolculuk sırasında canlarının korunması, yiyeceklerinin temini ve istirahatlarının, geçtikleri yerlerde bulunan yönetim makamlarına ait olduğu; bu konuda meydana gelecek gevşeklik ve ilgisizlikten sırasıyla bütün memurların sorumlu olduğu**” ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Deniz yoluyla göç edenlerin o dönemde salgın bulunan sıtma hastalığına karşı korunabilmeleri için kinin dağıtılmış, hastalar için sivil hastaneler yanında askeri hastanelerden de yararlanma imkanı getirilmiştir. Göçmenlerden ailelerini yitirmiş olan kimsesiz çocuklar yetimhanelere veya göç edilen yerlerdeki ailelere yerleştirilmiş ve bunların geçimleri sağlanarak meslek sahibi olmaları için eğitim imkanı sağlanmıştır.

Osmanlı hükümeti, yer değiştirme uygulaması için ciddi harcamalar yaparken, bir yandan da göçe tabi tutulan Ermenilerin devlete ve şahıslara olan borçlarını ya ertelemiş ya da tamamen silmiştir. Bu arada Amerika'dan Ermeni göçmenlere verilmek üzere gönderilen bir miktar para da Amerikan misyonerleri ve konsolosları tarafından Hükümetin bilgisi dahilinde Ermenilere dağıtılmıştır.

Yer Değiştirmeden Önce Ermeni Nüfusu

Ermeni komitacılar ve bugünkü destekçileri tarafından günümüzde en çok istismar edilen ve çarpıtılan konu Ermeni nüfusunun göç öncesi ve sonrasındaki durumudur. Savaş döneminde tutulan kayıtlar, resmi rakamlar, kilise kayıtları, yabancı misyonların raporlarında yer alan nüfus bilgileri ve diğer belgelere rağmen sürekli olarak o günkü gerçek nüfusun birkaç katı bir rakam gösterilerek, rakamlar akıl almaz miktarlarda abartılmakta ve sözde soykırım iddialarına dayanak aranmaktadır. Verilen rakamlardan bazıları, dünya genelinde bugün yaşayan toplam Ermeni nüfusunu bile birkaç kat aşmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında Osmanlı topraklarında yaşayan Ermenilerin nüfusu bazı yabancı kaynaklarda şöyle belirtilmiştir:

Ermeni Patrikhanesi'ne göre 2.5 milyon

Lozan Konferansı Ermeni Heyeti'ne göre 2.2 milyon

Fransız Sarı Kitabı'na göre 1.5 milyon

Britannica'ya göre 1.5 milyon

İngiliz yıllığına göre 1 milyon

Osmanlı devleti resmi belgelerine göre Ermeni nüfusu ise şöyledir:

1893 Nüfus sayımına göre 1.001.465

1906 Nüfus sayımına göre 1.120.748

1914 Nüfus istatistiğine göre 1.221.850

Gerek Osmanlı, gerekse Ermeniler ve yabancılara ait istatistikler değerlendirildiğinde, I. Dünya Savaşı döneminde Osmanlı topraklarında yaşayan Ermenilerin nüfusunun en fazla 1.250.000 civarında olduğu belirlenmektedir.

Osmanlı'daki Ermeni nüfusu hakkındaki en güvenilir rakamların resmi belgelerde olduğu kesindir. Osmanlı devletinde İstatistik Genel Müdürlüğü, 1892 yılında kurulmuştur. Genel Müdürlük görevini 1892 yılında Nuri Bey, 1892-1897 yılları arasında Fethi Franco adlı bir Musevi, 1897-1903 yılları arasında Mıgırdıç Şınabyan isimli bir Ermeni, 1903-1908 yılları

arasında Robert isimli bir Amerikalı, 1908-1914 yılları arasında Mehmet Behiç Bey yapmıştır. Görüldüğü gibi Ermeni meselesini siyasi alana taşıyan önemli olayların cereyan ettiği dönemde, Osmanlı nüfus bilgileri yabancıların kontrolü altındadır. Buradan hareketle, bugüne kadar aksi bir belge ve kanıt olmadığına göre Osmanlı nüfus bilgilerine itibar edilmesi gerekmektedir.

Ermenilerin Yerleştirildikleri Bölgeler

Yer değiştirme uygulaması çerçevesinde; Erzurum, Van ve Bitlis vilâyetlerinden çıkarılan Ermeniler, Musul'un güney kısmı ile Zor ve Urfa sancağına; Adana, Halep, Maraş civarından çıkarılan Ermeniler ise Suriye'nin doğu kısmı ile Halep'in doğu ve güneydoğusuna yerleştirilmişlerdir.

Yeni yerleşim bölgelerinin Bağdat demiryoluna en az 25 km. uzaklıkta kurulmasına, Ermeni nüfusunun yöredeki Müslüman nüfusun yüzde 10'unu geçmemesine ve köylerin 50 haneden fazla olmamasına dikkat edilmiştir.

Yer Değiştirmeye Tabi Tutulan Ermeni Nüfusu

Yer değiştirme uygulaması sırasında çeşitli yollardan göç ettirilen Ermenilerin ayrıldıkları ve vardıkları yerlerdeki sayıları devamlı şekilde kontrol edilmiştir. 9 Haziran 1915'ten 8 Şubat 1916 tarihine kadar Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden yeni yerleşim bölgelerine taşınan ve yerlerinde bırakılan Ermeni nüfusun ne kadar olduğu, Osmanlı Arşivi'nin ilgili tasniflerindeki belgelerden şu şekilde derlenmiştir: Buna göre; **438.758** kişi yer değiştirme uygulaması çerçevesinde sevk edilmiş, bunlardan **382.148**'i ise yeni yerleşim bölgelerine sağ salım ulaşmıştır.

Görüldüğü gibi, göç ettirilenlerle yeni yerleşim bölgelerine varanlar arasında **56.610** kişilik bir fark bulunmaktadır. Bu fark, belgelerden elde edilen bilgiye göre, şu şekilde ortaya çıkmıştır:

500 kişi Erzurum-Erzincan arasında; **2.000** kişi Urfa Halep arasındaki Meskene'de; **2.000** kişi Mardin civarında eşkıya ve Arap aşiretlerinin saldırısı sonucu katledilmiş, ayrıca bir o kadar, yani yaklaşık **5.000** ve belki de biraz daha fazla kişi de Dersim bölgesinden geçen kabilelere yapılan saldırılar sonucu öldürülmüştür. Bu kayıp miktarı, Ermenilere karşı, hiçbir şekilde katliam yapılmadığını göstermektedir. Katliamın olmadığı yerde ise soykırımdan hiç söz edilemez.

Bu bilgiler ışığında toplam **9-10 bin** kişinin yer değiştirme uygulaması sırasında katledildiği tespit edilmektedir. Ayrıca yollarda açlıktan da ölümler olduğu belgelerden anlaşılmaktadır. Bunun dışında tifo, dizanteri gibi hastalıklar ve iklim koşulları sebebiyle de yaklaşık **25-30 bin** kişinin öldüğü tahmin edilmektedir ki, bu şekilde **40 bine** yakın kişi yollarda kaybedilmiştir.

Kalan **10-16 bin** kişinin ise bir kısmı, yola çıkarılmış olmakla birlikte, henüz iskan mahalline varmadan tehcirin durdurulması sebebiyle, buldukları vilayetlerde alıkonulmuştur. Mesela 26 Nisan 1916'da Konya iline, ilde henüz yollarda olan Ermenilerin sevk edilmeyerek il dahilinde iskan edilmeleri için yazı gönderilmiştir. Öte yandan yer değiştirme kapsamında bulunan Ermenilerden bir bölümünün Rusya'ya, Batı ülkelerine ve Amerika'ya kaçırıldıkları da tahmin edilmektedir.

Yer değiştirme uygulamasının yapıldığı dönemde, Osmanlı ordusunda silah altında bulunan Ermenilerden 50.000'inin Rus ordusuna katıldığı, yine Türklerle savaşmak üzere 50.000 Ermeni'nin de Amerikan ordusunda üç-dört yıldır eğitim gördüğü gibi kayıtlar yer almaktadır. Gerçekten de, Amerika'da yaşayan bir Ermeni'nin Elazığ'da dava vekili olan Murad Muradyan'a yazdığı mektupta bu türden bilgiler bulunmaktadır.

Mektupta, bir kısım Ermeni'nin Rusya'ya ve Amerika'ya kaçırıldıkları ve Amerika'da eğitilen 50.000 askerin Kafkasya'ya hareket etmekte olduğu açıkça ifade edilmektedir. Bütün bu belgelerden de anlaşılacağı gibi, Osmanlı vatandaşı pek çok Ermeni, harpten önce ve harp içinde Amerika ve Rusya başta olmak üzere çeşitli ülkelere dağılmışlardır. Mesela ticaret maksadıyla Amerika'da bulunan Artin Hotomyan adlı bir Ermeni'nin 19 Ocak 1915'te Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gönderdiği bir mektupta çeşitli yollarla binlerce Ermeni'nin Amerika'ya kaçırıldığı ve bunların aç ve perişan bir halde yaşadıkları ifade edilmektedir.

Bu bilgiler, Anadolu ve Rumeli'nin çeşitli bölgelerinden yer değiştirmeye tabi tutulan Ermenilerin sayıları ile, yeni iskan merkezlerine ulaşanların sayılarının birbirini tuttuğunu göstermekte ve dolayısıyla sevk ve iskan sırasında herhangi bir katliam olayının olmadığını ortaya koymaktadır.

1918 yılında, Ermeni Delegasyonu Başkanı olan Boghos Nubar Paşa'nın Fransa Dışişleri Bakanlığı Yüksek Yetkili Bakanı Monsieur Gout'a gönderdiği raporda: Kafkasya'da 250.000, İran'da 40.000, Suriye-Filistin'de 80.000, Musul-Bağdad'da 20.000 olmak üzere 390.000 kişinin Türkiye'den sürgün edildiğini, aslında sürgünlerin toplam sayısının 600-700 bin kişiye ulaştığını ve bunlardan ayrı olarak çöllerde şuraya buraya dağılmış sürgünleri kapsamadığını bildiriyor.

Boghos Nubar Paşa'nın verdiği rakamlardan 290 bin kişinin yer değiştirme uygulaması dışında Osmanlı topraklarını terk edenler olduğu anlaşılıyor. Dolayısıyla göç ettirilenlerin toplam sayısı olarak verilen 600-700 bin kişiden 290 bin kişi çıkarılacak olursa, yer değiştirmeye tabi tutulan nüfusun 400 bin civarında olduğunu gösteriyor ki, bu da Ermeni delegasyonu başkanının, yer değiştirmenin gerçekleştirilmesi sonrasında, yani 1918 yılına ait verdiği sayılarla, Osmanlı belgelerinde verilen rakamlar arasında büyük ölçüde uygunluk görünmekte ve Ermenilerin iddia edildiğinin aksine sağ salim iskan yerlerine vardıklarını ve dolayısıyla soykırım iddialarının ne kadar dayanaksız olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu konuyla ilgili yabancı ve özellikle de Ermeni kaynaklarında şu bilgiler yer almaktadır:

Noradungian Gabriel'in Lozan Konferansı Tali Komisyonu'na sunduğu rapora göre; Kafkasya'ya 345 bin, Suriye'ye 140 bin, Yunanistan ve Ege Adalarına 120 bin, Bulgaristan'a 40 bin, İran'a 50 bin olmak üzere toplam 695 bin Ermeni 1. Dünya Savaşı döneminde ülke dışına gitmiştir.

Ermeni ileri gelenlerinden Hatisov, (daha sonra Ermenistan Cumhurbaşkanı olmuştur), Trabzon Konferansı'na (14 Mart-14 Nisan 1918) katılan Hüseyin Rauf Bey'e gönderdiği mesajda, Kafkasya'da Osmanlı memleketinden kaçan 400 bin Ermeni'nin bulunduğunu bildirmiştir.

Ermeni Prof. Dr. Richard Hovannisian, Ermeni nüfus incelemelerini ortaya koyduğu eserinde; Suriye dışındaki Arap ülkelerinden; Lübnan'a 50 bin, Ürdün'e 10 bin, Mısır'a 40 bin, Irak'a 25 bin, Fransa ve Amerika'ya 35 bin Ermeni'nin göç ettiğini belirtmektedir.

Ermeniler ve yabancıların verdiği bu rakamlardan hareketle; göç ettirme dışında çok sayıda Ermeni'nin Türkiye'den kendi iradesiyle ayrıldığını göstermektedir. Ayrılanlara genel baktığımızda; Kafkasya'ya 345 bin, Suriye'ye 140 bin, Yunanistan ve Ege Adalarına 120 bin, Bulgaristan'a 40 bin, İran'a 50 bin, Lübnan'a 50 bin, Ürdün'e 10 bin, Mısır'a 40 bin, Irak'a 25 bin, Fransa, ABD, Avusturya vd. 35 bin olmak üzere, toplam 855.000 Ermeni'nin gittiği anlaşılmaktadır.

O halde Ermenilerin iddia ettiği gibi bir Ermeni soykırımı veya 2-3 milyon Ermeni'nin yok edilmesi mümkün değildir.

Bunun da ötesinde eğer Osmanlı devleti Ermeni tebaasından kurtulmak isteseydi; bunu asimilasyon yoluyla veya savaşı gerekçe göstererek halledebilirdi. Oysa Ermeniler, imparatorluk içerisinde Türklerden bile rahat bir yaşam sürmüşlerdir. Belirtildiği gibi, Birinci Dünya Savaşı'nda ele geçirdikleri yerlerin kendilerine verileceği ve bağımsız bir Ermenistan

kurulacağı gibi hayallere kanan Ermeniler, vatandaşı buldukları Osmanlı devletini arkadan vurmaya başlayınca, yer değiştirme uygulaması zorunlu hale gelmiştir.

Ermenilerin yerlerinin değiştirilmesi, onları imha etmek değil, devlet güvenliğini sağlamak, onları korumak amacını gütmüştür ve dünyanın en başarılı yer değiştirme uygulamasıdır.

Ermeni Kafilelerine Yapılan Saldırıları ve Devletin Önlemleri

Ermenilerin yeni yerleşim bölgelerine nakilleri sırasında bazı kafilelere, özellikle Halep-Zor arasında bölge haklı tarafından saldırılar düzenlenmiştir. 8 Ocak 1916 tarihli bir telgraftan anlaşıldığına göre; Halep'e bir saat mesafeden Meskene'ye kadar olan yollarda Arap eşkıyasının gasp için yaptığı saldırılar sonucu pek çok Ermeni'nin öldürüldüğü; Diyarbakır'dan Zor'a ve Suruç'tan Menbiç yoluyla Halep'e nakledilen Ermenilerden 2.000 kadarının yine Arap aşiretlerinin saldırılarına maruz kalarak soyuldukları anlaşılmıştır. Diyarbakır bölgesinde çeteler ve eşkıya tarafından 2.000'e yakın kişinin öldürüldüğü; Erzurum-Erzincan arasında 500 kişilik başka bir kafilenin de bazı aşiretlerin saldırısı sonucu öldürüldüğü anlaşılmaktadır.

Osmanlı hükümeti, bir yandan cephelelerde düşmanla savaşırken bir yandan da kafilelerin emniyetlerini sağlamak için olağanüstü gayret sarf etmiştir. Ermeni kafilelerinin sevki sırasında ihmali veya yolsuzluğu görülen görevlileri tespit etmek üzere inceleme heyetleri kurulmuş ve göç bölgelerine gönderilmiştir. Bu heyetler, suçu sabit görülenleri Divan-ı Harp'e sevk etmiştir. İhmali bulunan görevliler işten el çektilirken, bir kısmı da ağır cezalara çarptırılmıştır.

Yerleri Değiştirilmeyen Ermeniler

Yer değiştirme kararı bütün Ermenilere uygulanmamıştır. 2 ve 15 Ağustos 1915 tarihlerinde ilgili valiliklere gönderilen telgraflarda, Katolik ve Protestan mezhebinde bulunan Ermenilerin yanı sıra, Osmanlı ordusunda subay ve sıhhiye sınıflarında hizmet gören Ermeniler ile Osmanlı Bankası şubelerinde, reji idaresinde ve bazı konsolosluklarda çalışan Ermenilerin devlete sadık kaldıkları sürece göçe tabi tutulmayacakları bildirilmiştir. Göçe tabi tutulan sadece devlete baş kaldıran Gregoryan mezhebine mensup Ermenilerdir.

Öte yandan, hasta, özürü, sakat ve yaşlılar ile yetim çocuklar ve dul kadınlar da göçe tabi tutulmamış, yetimhaneler ve köylerde koruma altına alınarak ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmıştır. Korunmaya muhtaç Ermeni aileler hakkında yayınlanan 30 Nisan 1916 tarihli genel bir emirde ise; erkekleri sevk edilen veya askerde bulunan kimsesiz ve velisiz ailelerin Ermeni dışında yabancı bulunmayan köy ve kasabalara yerleştirilmesi, geçimlerinin göçmen ödeneğinden sağlanması bildirilmiştir.

Göç Ettirilen Ermenilerin Geri Getirilmesi

Ermenilerin yeni yerleşim bölgelerine gönderilmeleri 8 Şubat 1916'da durdurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından yer değiştirmeye tabi tutulan Ermenilerden isteyenlerin eski yerlerine dönebilmeleri için bir kararname çıkarılmıştır. İçişleri Bakanı Mustafa Paşa'nın 4 Ocak 1919'da Başbakanlığa gönderdiği yazıda, dönmek isteyen Ermenilerin eski yerlerine nakledilmeleri konusunda ilgili yerlere tâlimat verildiği ve gereken tedbirlerin alındığı ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir.

Yer Değiştirme Uygulamasının Yurtdışındaki Yansımaları

Yer değiştirmenin yapıldığı bölgelerde bulunan yabancı gözlemciler, Birinci Dünya Savaşı'nın içinde birçok cephede savaşmasına rağmen Osmanlı Hükümeti'nin bu işi büyük bir titizlikle ve iyi bir şekilde yürüttüğünü yazdıkları halde, Batı basını olayları saptırarak vermeyi tercih etmiştir. Nitekim Amerika'nın Mersin'deki konsolosu Edward Natan, sevkiyatın son derece düzen içinde yapıldığını raporunda belirttiği halde, İstanbul'daki büyükelçi Morgantau, olayları gerçeklere tamamen ters şekilde ülkesine bildirmiş ve Amerikan basını da bunları Türkler aleyhine kullanmıştır.

İran'da bulunan İngiliz konsoloslarının raporları çerçevesinde 1.000.000 Ermeni'nin öldürüldüğü gibi iddialar İngiliz parlamentosunda tartışılmış ve Türk Hükümeti'nin protesto edilmesi kararı alınmıştır. Ayrıca, İngiltere'de Ermeni olayları hakkında yayınlanan "**Mavi Kitap**"ta Osmanlı ülkesinde bulunduğu savunulan 1.800.000 Ermeni'den üçte birinin katledildiği iddia edilmiştir.

Yabancıların İncelemeleri

Bu konuda ilk inceleme, Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminden hemen sonra İstanbul'un işgali sırasında İngilizler tarafından yapılmıştır. Savaş suçu işledikleri gerekçesiyle tutuklanan 143 Türk'ü mahkum ettirebilmek için, savaştan galip gelmelerinin üstünlüğünü de kullanarak yaptıkları incelemelerde soykırımın varlığına yönelik bir bilgi ve belgeye ulaşamamışlardır.

Sonraki yıllarda soykırımı yönelik uydurmalar durmamış, sahte bilgi ve belgelerle kamuoyu oluşturulmaya çalışılmış, bazı ülkelerin siyasetleri de bu oyuna alet edilmiştir. 1985'te ABD Temsilciler Meclisi'nin sözde Ermeni soykırımına yönelik bir karar alma çalışması üzerine, 69 bilim adamının 19 Mayıs 1985'te Temsilciler Meclisi'ne sundukları rapor, son derece önemlidir. Raporda özetle şöyle denilmiştir:

“14. yüzyıldan 1922'ye kadar, günümüzde Türkiye olarak, daha doğrusu ‘Türkiye Cumhuriyeti’ olarak adlandırılan bölge, çok dinli, çok uluslu bir devlet olan Osmanlı İmparatorluğunun bir parçasıydı. Nasıl Habsburg İmparatorluğunu günümüz Avusturya Cumhuriyeti ile eş saymak yanlışsa, Osmanlı İmparatorluğunu, Türkiye Cumhuriyeti ile bir tutmak da yanlıştır.

Türk, Osmanlı araştırmaları ve Ortadoğu üzerine uzmanlaşmış, aşağıda imzaları bulunan Amerikalı akademisyenler, ABD Temsilciler Meclisi'nin 192 sayılı kararında kullanılan dilin birçok açıdan yanıltıcı ve yanlış olduğu görüşündedirler. Çekincelerimiz ‘Türkiye’ ve ‘soykırım’ sözcüklerinin kullanılması konusunda odaklanmakta olup aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Günümüz Türkiye Cumhuriyetinin 1923 yılında kurulmasıyla sonuçlanan Türk Devrimiyle 1922'de tarih sahnesinden silinmiş olan Osmanlı İmparatorluğu, řu anda Güneydoğu Avrupa, Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da bulunan ve sadece bir tanesinin Türkiye Cumhuriyeti olduğu 25'ten fazla devletin topraklarını ve halklarını bünyesinde barındıran bir devletti. Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı zamanında gerçekleşen hiçbir olaydan sorumlu tutulamaz.

‘Soykırım’ suçlamasına gelince; bu açıklamayı imzalayanların hiçbiri Ermenilerin çektikleri acıların boyutlarını küçümseme amacını taşımamaktadır. Aynı şekilde söz konusu bölgedeki Müslüman halkın da acılarının farklı şekilde değerlendirilemeyeceği görüşündeyiz. (...) Ancak saldırgan ve masum olanı ayırt edebilmek ve olayların nedenlerini belirleyebilmek için tarihçilerin ulaşmaları gereken daha birçok belge ve bulgular vardır.

Temsilciler Meclisininin 192 sayılı kararındaki gibi ithamları kaçınılmaz olarak Türk halkı hakkında adaletsiz yargılara varılmasına ve belki de tarihçilerin bu trajik olayları anlamakta kaydetmeye başladıkları gelişmeye zarar verilmesine yol açacaktır.

Kongre bu kararı kabul ederse, tarihsel sorunun hangi yanının doğru olduğuna yasa yolu ile karar vermeye çalışmış olacaktır. Tarihsel olarak şüpheli varsayımlara dayalı

böylesine bir karar, dürüst tarihsel araştırmaya zarar verecek ve Amerikan yasama sürecinin güvenilirliğini sarsacaktır.”

SOYKIRIM NEDİR?

Yer değiştirme uygulaması Ermeni çevreleri ve hasım devletlerce "**Ermeni katliamı ve soykırımı**" olarak adlandırılmış ve Osmanlılara karşı büyük bir propaganda kampanyası başlatılmıştır.

Oysa soykırım; "**ırk, milliyet, etnik ve din farklılıkları nedeniyle insan gruplarının yok edilmesi**"dir. Bu suç, direkt olarak bir hükümet tarafından veya onun rıza göstermesi ile işlenebilir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, dünyada soykırım suçunu önlemek ve cezalandırmak için 1948'de "**Soykırım Sözleşmesi**"ni kabul etmiş ve Türkiye de bu sözleşmeye 1950 yılında taraf olmuştur.

Soykırım dendiği zaman Nazilerin, Yahudilere ve diğer etnik gruplara karşı giriştikleri kitlesel kıyım akla gelir. 1939-1945 yılları arasında 5-6 milyon Yahudi, 3 milyondan fazla Sovyet savaş tutsağı, birer milyondan fazla Polonya ve Yugoslavya sivil halkı, 200.000 civarında Çingene ve 70.000 özürlü insanın canına kıyılmıştır. İşte soykırım budur.

Bunlara ilave olarak, Birleşmiş Milletler'in önleyici yönde sözleşmesi olmasına rağmen, modern çağda da sayısız soykırım olayı görülmüştür.

Örneğin, bizzat olayın kahramanı 2 emekli Fransız generalin Le Monde'da yayınlanan itiraflarına göre; Fransızlar 1954-1962 yılları arasında Cezayir'de en az 1 milyon Cezayirliyi katletmiş, 1965-1966 yıllarında Endonezya ordusu bir milyon komünisti ve ailelerini öldürmüş, 1975-1979 yılları arasında Kamboçya'da Kızıl Kmerler 1.7 milyon Kamboçyalı'yı katletmiş, 1994'de Ruanda'da 500.000 Tutsi, Hutular tarafından öldürülmüş ve nihayet 1991'den sonra Bosna-Hersek ile Kosova'da binlerce Müslüman Sırp vahşetine maruz kalmıştır.

Soykırım suçu, gerçek anlamda bu olaylarda işlenmiştir. Ermeni iddialarının ve yalanlarının aksine, 1915 yılında Doğu Anadolu bölgesindeki Ermenilerin daha güvenli topraklara göç ettirilmesi uygulaması, Ermenilerin ve cephelerin güvenliğini sağlamaya yönelik bir harekettir ve soykırımla hiç bir ilgisi yoktur. Ermenilerin Doğu Anadolu'da savaş ve göç sırasında kayıplar verdikleri doğrudur. Ancak bu kayıplar, Doğu Anadolu'da yaşanan savaş ve isyanlar nedeniyle asayişin sağlıklı olarak sağlanamaması, araç, yakıt, gıda, ilaç yetersizliği, ağır iklim koşulları ile tifüs gibi salgın hastalıklar nedeniyle meydana gelmiştir. Hiçbir şekilde kasıtlı ve planlı bir katliam söz konusu değildir.

Aslında Ermeniler, geçmişte hakimiyeti altında yaşadıkları devletlere ihanetlerinden dolayı bir çok kez buna benzer göç hareketlerine tabi tutulmuşlardır. Sasaniler 379'larda 70.000 Ermeni'yi İran'a, Bizanslılar 1025'lerde Doğu Anadolu'daki 40.000 Ermeni'yi Sivas ve Kayseri'ye, Memluklar 1250'lerde 10.000 kadar Ermeni'yi Mısır'a, 1743'de İranlılar 24.000 Ermeni'yi İran içlerine ve 1777'de Kırım'ı işgal eden Ruslar bölgedeki binlerce Ermeni'yi steplere sürmüştür.

Tarih boyunca sayısız göç ve sürgün olayına maruz kalan Ermeniler, bunların hiç birini gündeme getirmeden, sadece 1915'te Osmanlı devleti tarafından son derece haklı gerekçelerle yer değiştirmeye tabi tutulmalarını sözde soykırım adı ile sorun haline getirmeye çalışmaktadırlar. Bu tavır, maksatlı ve Türkiye'nin bütünlüğünü bozmaya yönelik politikaların bir ürünüdür. Bazı ülkelerin, Afrika ve Balkanlarda yaşanmakta olan gerçek anlamdaki soykırım hareketlerine seyirci kalarak, sözde Ermeni soykırımı iddialarına ve yalanlarına destek vermeleri de bunun en açık göstergesidir.

ERMENİ TERÖRÜ

Türkiye açısından Ermeni sorununun önemli bir boyutu da, Ermenilerin Türklere karşı silahlı terör metodolojisini kullanmaya başlamalarıdır. Türk devlet adamlarına yönelik bu saldırgan strateji, ilk defa 1905'de II. Abdülhamit'e yapılan bombalı saldırı ile başlamıştır. Anadolu dışında kurulan Hınçak, Tasnak, Ramgavar, Hınçak İhtilal Komitesi, Silahlılar Cemiyeti, Ermenistan'a Doğru Cemiyeti, Genç Ermenistan Cemiyeti, İttihat ve Halas Cemiyeti ve Karahaç Cemiyeti gibi halkı silahlı ayaklanmaya sevk eden örgütlenmeler meydana getirilmiştir. Bütün bunların sonucunda binlerce Türk ve Ermeni'nin hayatına mal olan isyan hareketleri ülkenin dört bir yanına yayılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından 1965 yılına kadar sakin bir dönem geçirildikten sonra, Ermeni lobisinin desteğiyle terör hareketleri birdenbire tekrar ortaya çıkarılmış, Türk diplomatları öldürülmeye başlanmıştır. 1972 yılı sonuna kadar çeşitli ülkelerde 20'ye yakın anıt dikilmiş, basın ve yayın yolu ile karalama faaliyetleri programlı olarak uygulamaya konmuştur.

Bu yeni dönemde terörü özendiren, geliştiren, hazırlayan, daha geniş alanlara yayılmasını, ve hedeflerinin çeşitlenmesini sağlayan; terör tim ve grupları oluşturan, yeni örgütlenme çabalarına destek, temas ve ilişkiler ortamı hazırlayanlar, Taşnak ve Hınçak terör örgütleridir. Bunların yanında isminden en çok söz ettiren ve Ermeni terörü ile eş anlamda kullanılan **“Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu”** örgüt adının kısaltılmış şekli olan **ASALA**'dır.

Geleneksel terör örgütleri içlerinden çıkardıkları terör tim ve gruplarıyla, ASALA ise terörün en acımasız ve insanlık dışı uygulamalarıyla yeni dönemin terör yaratıcıları olmuşlardır. ASALA da manevi ve psikolojik desteği, temas ve ilişkiler ortamını Hınçaklardan almıştır.

Ermeni terörü, yurt dışındaki Türk görevlilerine, temsilciliklerine ve kuruluşlarına yönelik silahlı saldırılar şeklinde kısa zamanda hızlı bir tırmanış göstererek yoğunluk kazanmıştır. Bu dönemde, Avrupa ve doğu ülkeleri ile Suriye ve Lübnan'da üsler edinen Ermeniler, Kıbrıs Rumları ve Yunanistan ile işbirliği içine girerek eylemlerini gerçekleştirmişlerdir.

Ermeni terör örgütleri, dış dünyanın tepkileri üzerine 1980'li yıllarda taktik değiştirerek, PKK terör örgütü ile işbirliğine girmişlerdir. 1984 yılında bölücü terör örgütü PKK sahneye itilmiş ve Asala-Ermeni terörü geri plana çekilmiştir. Ermeniler ile PKK arasındaki bağlantıyı ortaya koyan bazı somut örnekler şunlardır:

- Bölücü terör örgütü PKK, 21-28 Nisan 1980 tarihini “Kızıl Hafta” olarak ilan etmiş ve 24 Nisan tarihini sözde Ermenilerin katledilme günü olarak anarak, toplantılar yapmaya başlamıştır.

- 8 Nisan 1980 tarihinde Lübnan'ın Sidon kentinde PKK ve ASALA terör örgütleri ortak basın toplantısı düzenlemişler ve toplantı sonucu bir deklarasyon yayınlamışlardır. Ancak bu olayın tepki çekmesi üzerine ilişkilerin illegal alanda gizli olarak sürdürülmesi kararlaştırılmıştır. Bu uzlaşmadan sonra, 9 Kasım 1980 tarihinde Strazburg Türk Başkonsolosluğu'na, 19 Kasım 1980 tarihinde ise Roma Türk Hava Yolları bürosuna yönelik olarak düzenlenen saldırılar, PKK ve ASALA terör örgütleri tarafından ortaklaşa üstlenilmiştir.

- Bölücü terörist Abdullah Öcalan, Ermeni Yazarlar Birliği tarafından “Büyük Ermenistan hayali fikrine olan katkılarından dolayı” onur üyeliğine seçilmiştir.

- Ermeni Halk Hareketi'nin bünyesinde, bir çok Avrupa ülkesinde olduğu gibi bir Kürdistan Komitesi oluşturulmuştur.

- 4 Haziran 1993 tarihinde; Ermeni Hınçak Partisi, ASALA ve PKK terör örgütü mensuplarının katılımıyla Batı Beyrut'ta bulunan PKK terör örgütü merkezinde bir toplantı yapılmıştır.

Ermeni-PKK ilişkisiyle ilgili bir başka çarpıcı örnek ise, 6- 9 Ocak 1993 tarihlerinde Beyrut'taki iki ayrı kilisede düzenlenen ve Lübnan Ermeni Ortodoks Başpiskoposu, Ermeni Parti yetkilileri ile 150 gencin katıldığı toplantılarda kullanılan şu ifadelerdir:

- Şimdilik Türkiye'ye karşı sakin tutum gösterilmelidir.
- Ermeni toplumu gittikçe büyümekte ve ekonomik yönden güçlenmektedir.
- **Geliştirilen propaganda faaliyetleri sayesinde, bütün dünyada (sözde) soykırım daha iyi bilinmeye başlanmıştır.**

· Ermenistan devleti kurulmuştur, her geçen gün toprakları genişlemektedir ve atalarının intikamını mutlaka alacaklardır.

· Başta ABD olmak üzere, diğer batılı ülkeler de Karabağ'da sürdürülen savaşta Ermenileri haklı bulmaktadırlar. Bu fırsatı değerlendirmek gerekir... Karabağ'da savaşan Ermeni gençlerine yenileri katılacaktır.

· **Türkiye'de -PKK terör örgütü ile yapılan mücadele kastedilerek- iç savaş devam edecek, Türk ekonomisi sıfır noktasına gelecek ve vatandaşlar baş kaldıracaklardır.**

- **Türkiye bölünecek ve bir Kürt devleti kurulacaktır.**

· Ermeniler Kürtlerle olan ilişkilerini iyi bir şekilde yürütmeli ve Kürtlerin mücadelelerini desteklemelidirler.

- **Bugün Türklerin elinde olan topraklar, yarın Ermenilerin olacaktır.**

Özetle; Ermeni terör örgütlerinin müşterek amacı; her fırsattan yararlanarak Türkiye'yi istikrarsızlığa sürüklemek ve sözde işgal altındaki Ermeni topraklarını kurtararak "Bağımsız Büyük Ermenistan"ı kurmaktır. Bugün devlet olma özelliğini de elde eden Ermenilerin, söz konusu isteklerinin değişik başlıklar altında devam ettiği görülmektedir.

BUGÜNKÜ DURUM

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, 23 Eylül 1991'de bağımsızlığını ilan eden Ermenistan Cumhuriyeti, Türkiye'ye yönelik "sözde soykırım" iddialarını bir devlet politikası haline getirmiştir. Ermeniler, zulme ve haksızlığa uğramış bir toplum imajı yaratarak, başta ABD ve Fransa olmak üzere belli başlı devletleri ve uluslar arası kuruluşları, Ermeni davası lehine çekmeye çalışmaktadırlar.

Soykırım iddialarının kabulü ve tesciline bağlı olarak, Türkiye'den yüklü bir tazminat almak ve son aşamada ise Türkiye sınırları içerisinde bulunduğunu iddia ettikleri sözde Ermeni topraklarının, **"Batı Ermenistan"**ın iadesini sağlayarak Büyük Ermenistan'ı kurmak yönünde bir siyaset izlemektedirler.

Nitekim Ermenistan Parlamentosu'nca 23 Ağustos 1990'da kabul edilen bildiriye; **"Ermenistan Cumhuriyeti, Osmanlı Türkiye'si ve Batı Ermenistan'da gerçekleştirilen 1915 soykırımının uluslar arası kabul görmesi çabasını destekler"** maddesine yer verilmiştir.

Sözde soykırımın tanınmasını hedefleyen girişimler, birçok ülkede yoğunlaşmış, bu ülkelerde ardı ardına soykırım anıtları dikilmiş, hatta bazı ülkelerin okullarında "sözde soykırım" ders olarak okutulmaya başlanmıştır.

Türk-Ermeni ilişkileri Ter-Petrosyan yönetiminde nispeten ılımlı bir havada geçmiştir. Ancak Nisan 1998'de Taşnaksutyun örgütünün gizli lideri Koçaryan'ın cumhurbaşkanı olmasıyla birlikte aşırı milliyetçi hareketler serbest bırakılmış ve Ermenistan, Türkiye ile ilişkilerinde sertlik yanlısı bir politika izlemeye başlamıştır. Koçaryan, yapmış olduğu resmi bir açıklamada; **"soykırımı hiçbir zaman unutmayacaklarını, dünyaya bu trajediyi hatırlatmak durumunda olduklarını, soykırımın cezasız kaldığını, uluslar arası tanıma ve kınamanın layık olduğu şekilde gerçekleşmediğini"** ifade etmiş, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 53. oturumunda da bilinen iddialarını tekrarlayarak, Ermenistan'ın Türkiye ve Azerbaycan tarafından abluka altına alındığı savunmuştur.

Koçaryan gibilere en güzel cevabı şüphesiz, Türkiye'de yaşayan Ermeni cemaati vermektedir. 7 Ekim 2000 tarihinde yayınlanan Ceviz Kabuğu adlı TV programında konuşan Kandilli Ermeni Kilisesi Başkanı Dikran Kevorkan soykırım iddiaları ve yer değiştirme uygulaması hakkında unları söylemektedir:

"Soykırım ve tehcir (bir yerden alıp başka bir yere götürmek) farklı anlamlara gelir. Emperyalistlerin oyunları, Ermeni idarecilerin apolitik düş öncülerini (medya, kiliseler, din adamları) bütün bu olaylara sebep olmuştur. Patrik ruhani bir liderdir, siyasi konularda patrikten görüş alma gibi bir yanlış yapıyor. Emperyalist güçler ASALA ve PKK'nın arkasında olmasaydı onlar ne yapabilirlerdi? Yer değiştirme meselesinde Almanya'nın İstanbul'a baskısı vardı. Burada Almanya'nın, yerleşik düzeni sarsmak ve Bağdat demiryolu mevzusunda ekonomik menfaatlerini sağlama almak amacı vardı(1)."

Kevorkan'ın "asimilasyon" iddiaları hakkındaki görüşleri ise şöyledir:

"Bugün dünya üzerindeki Ermenilerin en rahatlıkla, en güçlü şekilde kendi kimliklerini muhafaza ettikleri ülke Türkiye'dir. Yurtdışındaki Ermeniler, ismini değiştirerek mücadeleye giriyor. Çünkü oralarda, bir kültür ağırlığıyla, o insanların kültürünü eritmek var. Bugün Türkiye'nin aleyhine konuşulan yurtdışındaki Ermeniler çok iyi biliyorlar ki, Amerika'nın belli kiliselerinde kurban ayinleri Pazar günleri İngilizce yapıyor, Ermeniler ana lisanlarını kaybediyorlar.

Bunu söylediğin zaman kötü kişi oluyorsun. Biz onun için Türkiye'deki Ermeni vatandaşlar olarak üzüntümüzü dile getiriyoruz. Ne için? Atatürk'ün emanet ettiği Kuvay-i Milliye ruhuna bir haksızlık yapılmaktadır. Bütün bunlar dışarıdakilerin oyunudur. PKK, ASALA, bu kararname, bütün bunlar dışarıdakilerin oyunu. Biz Türkiye'deki vatandaşlar olarak bir haksızlık yapıldığını düşünüyoruz. Ermeniler eğer akıllıysa maşa olarak kullanılmaları"

Türkiye Ermeni Patriği II. Mesrob ise, 22 Mayıs 1999'da İstanbul Hilton Oteli'nde düzenlenen bir resepsiyonda yaptığı konuşmada, sözde Ermeni iddialarının pek çoğunu çürüten şu mesajları vermiştir:

"İstanbul Ermeni Patriği'nin kuruluşu tarihte eşine rastlayamayacağımız bir olaydır. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinden sekiz yıl sonra, 1461'de Batı Anadolu'daki Ermeni Piskoposluğunu çıkardığı bir fermanla İstanbul Patriği'ne dönüştürmesi Fatih'in ve Osmanlı Sultanlarının gelecek vizyonu ve diğer dinlere gösterdiği hoşgörünün çok açık bir örneğidir.

Tarihte bir dine mensup bir hükümdarın başka bir dinin üyeleri için ruhani riyaset makamı tesis etmesi, ne Fatih'ten önce, ne de sonra görüldü. Yeni bir binyıla girerken dünyada yaşanan gerginlikleri, özellikle yakın çevremizdeki savaş ortamını göz önünde bulunduracak olursak, 538 yıl önce gerçekleşen bu olayın değerini, dinler ve kültürler arası hoşgörünün önemini, sanıyorum daha iyi kavrayabiliriz.

İmparatorluk sınırları içindeki Ermeni toplumunun hayatını onun örf ve adetlerine göre düzenleyen Fatih Sultan Mehmet'i, onun doğrultusunda ülkeye hizmet eden devlet adamlarını ve 1461'deki ilk İstanbul Ermeni Patriği Bursalı Hovagim'den başlayarak bu makama sadakatle hizmet eden 83 patriğimizi sevgiyle ve minnetle anıyoruz.

Biz Türkiye Ermenileri, ülkemizde yaşayan en kalabalık Hıristiyan cemaati olarak 75. yılını coşkuyla kutladığımız Türkiye Cumhuriyeti'nin aydınlık geleceğine tüm kalbimizle inanıyor ve yarınlara ümitle bakıyoruz(3)."

Taşnaksutyun örgütünün gizli lideri Koçaryan, Ermeni Devleti'nin başkanı olduktan sonra "4 T Planı"nın uygulanmasına hız verilmiştir. Nihai hedef, Türkiye Cumhuriyeti'nin toprak bütünlüğüne yöneliktir ve onu parçalamayı öngörmektedir. Bu strateji, geçmişteki üç-beş Ermeni örgütünün hedefi olmaktan çıkmış, bugünkü Ermenistan'ın da ülküsü halini almıştır. Eğer bugünkü Ermenistan'ın en önemli üç belgesine bakarsak bu durumu açıkça görürüz.

Bunlar **“Bağımsızlık Bildirgesi”**, **“Bağımsızlık Kararı”** ve 1995 yılında kabul edilen **“Ermeni Anayasası”**dır. Ermenistan Sovyet sosyalist Cumhuriyeti Yüksek Sovyeti'nin 23 Ağustos 1990 tarihli **“Bağımsızlık Bildirisi”**nin 12. Maddesinde **“Ermenistan Cumhuriyeti, 1915 Osmanlı Türkiyesi ve Batı Ermenistan'da gerçekleştirilen soykırımın uluslar arası alanda kabulünün sağlanması yönündeki çabaları destekleyecektir”** denilmektedir.

Ermenistan Parlamentosu, 23 Eylül 1991 tarihinde aldığı bağımsızlık kararında aynı konuyla ilgili olarak **“Ermenistan Bağımsızlık Bildirisi'ne sadık kalacağını”** beyan ve taahhüt etmiş, 1995 yılında kabul edilen **Ermeni Anayasası'nda** ise **“Ermenistan'ın bağımsızlık bildirisindeki ulusal hedeflere bağlı kalacağı”** bir anayasa hükmü haline getirilmiştir.

Dolayısıyla olmayan bir soykırımın kabul ettirilmesi ve Batı Ermenistan olarak nitelendirilen Türkiye'nin doğusundan toprak talebi, gizli bir emel olmaktan çıkmış, belki de bir başka ülke anayasasında rastlanılmayacak şekilde, resmen dünyaya açıklanmıştır. Anayasadan ayrı olarak haritalarla bu durumun propagandasını yapmaktadırlar.

Ermenistan'ın bu yayılcı politikası karşısında, NATO ve AGİT'in anlaşma metinlerine bakmak gerekecektir. Her iki kuruluş ve bu kuruluşların temel mantığını oluşturan belgeler, üye devletlerin toprak bütünlüğünü teminat altına almaktadır.

Bilindiği gibi NATO bir askeri pakttır. Ancak, AGİT'e temel teşkil eden Paris Şartı'na bakacak olursak;

“... Birleşmiş Milletler Yasası ile yüklendiğimiz mükellefiyetler ve Helsinki Nihai Senedi'nin getirdiği taahhütlere uygun olarak, herhangi bir ülkenin toprak bütünlüğüne ya da siyasi bağımsızlığına karşı kuvvet kullanmaktan veya kuvvet kullanma tehdidinde bulunmaktan ya da bu belgelerin ilke ve amaçlarıyla bağdaşmayan bir tarzda eylemde bulunmaktan sakınacağımız taahhüdünü tekrarlarız. Birleşmiş Milletler Yasası ile yüklenilen mükellefiyetlere uymamanın, uluslar arası hukukun ihlali olduğunu hatırlatırız...”

hükmünü görürüz.

Bu madde de olduğu gibi, her iki organizasyonun mantığı açık iken, diğer tarafta **“Türkiye'den toprak talep eden”** ya da Türkiye toprağını **“Batı Ermenistan”** olarak yorumlayıp Anayasası'na koyan bir ülkeye yönelik NATO ve AGİT üyelerinin tavrı tartışılmalıdır. Uluslar arası işbirliği tarafların karşılıklı hak ve menfaatlerine saygıya dayalıdır. Bir tarafta her iki uluslar arası kuruluşun üyesi olan Türkiye, diğer tarafta Türkiye'nin toprakları üzerinde hak iddia eden ve yayılcı politika güden Ermenistan...

SONUÇ

Tarihte olduğu gibi günümüzde de Ermeni toplumu üzerinden siyasi ve ekonomik çıkar sağlamaya çalışan ülkeler bulunmaktadır. Bazı ülkelerde Türkleri ve Türkiye'yi sözde soykırımla suçlayan anıtlar dikilmekte, bazı ülkelerde sözde soykırımı tanımaya yönelik kararlar parlamento gündemlerine getirilmekte, hatta kimi ülke parlamentolarında kabul edilmektedir. Gerçekte tarihçilere bırakılması gereken bu konular, siyasetçilerin elinde çıkar aracı haline dönüştürülmektedir.

Ermeni sorununun ortaya çıkışından bugüne kadar, katliamı ve katletmeyi meslek edinen Ermeni terörünün amacı; tarihi gerçekleri tamamen görmezlikten gelerek, sözde Ermeni soykırımı iddialarını ve Ermenilerin taleplerini dünya kamuoyuna duyurmaktır. Ulaşmak istediği son ise, **“Büyük Ermenistan”** rüyasıdır.

Ermeniler ve destekçileri, Büyük Ermenistan rüyasını gerçekleştirmek amacıyla, Ermenilerin göç ettirilmesini soykırım şeklinde istismar eden **“Dört T Planı”**nı uygulamaya koymuşlardır. Bu plan, Ermeni iddialarının dünyaya **“tanıtılması”**nı, Türkiye tarafından

“tanınması”nı, Türkiye’den **“tazminat”** alınmasını ve nihayet “Batı Ermenistan” olarak adlandırılan **“toprak”** parçasının Türkiye’den koparılmasını amaçlamaktadır.

Ermeni sorunu, Osmanlı devletini parçalayarak çıkarlarına ulaşmayı amaçlayan ülkelerce ortaya çıkarılmış, bugün ise isimleri değişmekle birlikte aynı çıkar çevrelerinin Türkiye üzerindeki emellerini gerçekleştirmek için sıcak tuttıkları temelsiz, yapay ve maksatlı bir sorundur.

Bu temelsiz iddia ve iftiralarla çıkar elde edenler, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde kendi örf-adetlerini ve dinlerini özgürce yaşayan Ermeni asıllı Türk vatandaşları değil; açlıkla karşı karşıya bulunan Ermenistan topraklarından fiziken ve ruhen çok uzakta bulunan yutrdışındaki Ermenileri ve oy avcılığı yaparak halkını boş ve tehlikeli emeller uğruna peşinden sürükleyen fırsatçı politikacılarıdır. Bu fırsatçıların, tarihi gerçekleri hiçe sayarak tamamen politik ve ekonomik çıkarlar amacıyla Türkiye’ye yaptıkları haksızlıklara son verilmelidir.

Tarihi gerçekleri ve haklı davamızı dünya kamuoyuna anlatmak, her Türk vatandaşının, özellikle de devlet idarecilerimiz, bilim adamlarımız ve basın-yayın organlarımızın vazgeçilmez görevidir.